

مبارزه افغانستان علیه فساد اداری کار اساسی برای صلح و رفاه

هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان
جون ۲۰۲۰

خلاصه‌ی گزارش

در سال ۲۰۱۹ و اوایل ۲۰۲۰، افغانستان به تطبیق اقدامات مبارزه با فساد ادامه داد، ولی تمرکز روی انتخابات ریاست جمهوری (۲۸ سپتامبر ۲۰۱۹) و روند شمارش آراء که متعاقباً صورت گرفت، باعث شد تا ادامه‌ی توجهی که برای پیشبرد آجندای مبارزه با فساد نیاز بود، گرفته شود. قبل از اینکه بحران انتخابات حل شود، تأثیرات شیوع ویروس کرونا (کووید - ۱۹) در ربیع نخست ۲۰۲۰ بیشتر باعث بطلی شدن اصلاحات در کار مبارزه با فساد شد. استراتژی قبلی مبارزه با فساد در دسامبر ۲۰۱۹ بدون سند جاگزین ختم شد؛ ارزیابی آن استراتژی خیلی دیر آغاز شد و استراتژی جدید تا هنوز تهیه نشده است. مجموعه‌ی از این عوامل متاسفانه اختلالی را در روند اصلاحاتی که در سال ۲۰۱۷ با تعهد قوی دولت آغاز شده بود، به میان آورد. سکرتریت ویژه مبارزه با فساد اکنون در همکاری با نهاد های تطبیق کننده و جامعه مدنی روی ارزیابی نتایج استراتژی مبارزه با فساد ۲۰۱۷ کار می کند. با توجه به دستاورد ها و تجارب کسب شده، این ارزیابی زمینه را برای طرح استراتژی جدید مبارزه با فساد دولت فراهم خواهد ساخت.

در کل فعالیت های تقنینی به ویژه موضوعات مبارزه با فساد بطلی شد و به تعدیل قوانین و طرح مقررات داخلی خلاصه می شد تا تسوید قوانین جدید. با در نظر داشت اینکه چهارچوب تقنینی و استراتژیک نه پیشرفت داشت و نه کاملاً تطبیق شد، خلا های ساختاری افزایش یافت: کمیسیون مبارزه با فساد که قانون مورخ سپتامبر ۲۰۱۸ در مورد آن صراحت دارد، تا هنوز ایجاد نشده و نیاز فوری به آن احساس می شود؛ وظایف سایر نهاد های مبارزه با فساد باید توضیح شود؛ کمیته مستقل نظارت و ارزیابی مشترک (میک) به تدریج کارمندان و حمایت مالی خود را از دست داد؛ اداره بازرسی که در ربیع دوم ۲۰۱۹ ایجاد شد، توانایی افزایش پاسخدهی را دارد ولی مبنای حقوقی آن تا هنوز مشخص نبوده و وظایف خود را آغاز نکرده است؛ شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد که موتور اصلاحات در سال های اخیر به شمار می رفت، به عوض اینکه جلسات خود را کما فی السابق به طور ماهانه دایر نماید، در سال ۲۰۱۹ فقط هفت بار تدویر جلسه داد و در نتیجه نتوانست روند اصلاحات را سرعت بخشد؛ و مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد تا هنوز به گونه‌ی موثر توسط پولیس حمایت نمی شود. از سوی دیگر، کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی به پیشبرد اصلاحات کماکان ادامه داد که این امر باعث ایجاد هماهنگی بیشتر در ادارات عامه شد. افزون بر آن، اهمیت کمیسیون دسترسی به اطلاعات نیز احساس می شود.

در سال ۲۰۱۹، مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد جلسات قضائی بیشتر (۲۳ جلسه قضائی) را در مقایسه با سال های قبل (۱۸ جلسه قضائی در سال ۲۰۱۷ و ۱۷ جلسه قضائی در سال ۲۰۱۸) برگزار کرد هرچند این رویکرد در اواخر سال روند نزولی داشت، در حالیکه سطح مقام/رتبه افرادی که متهم شدند، کاهش یافت. محاکمه کمیشنران اسبق انتخابات حایز اهمیت می باشد و ظرفیت مرکز عدلی و قضائی را در امر رسیدگی به قضایای حساس سیاسی نشان داد. میزان بلند رد صورت دعاوی مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد قبل جلسات قضائی کماکان بیانگر ابهام در تفسیر حقوقی از قوانین اجراء جزائی بود و توانایی سارنوالی در جمع آوری مدارک کافی برای محاکمه را زیر پرسش قرار داد. مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد از حمایت ضعیف در امر حاکمیت قانون برخوردار بود چنانچه عدم تطبیق کامل تمامی ۲۲۵ قرار توقیف که از چند سال بدینسو صورت نگرفته، به وضوح مبین این مسئله است. تلاش ها برای افزایش همکاری میان پولیس و سارنوالی نیز منتج به لست جدید و مشترک میان پولیس و سارنوالی نشد. بیش از بیست درصد جلسات محاکماتی مرکز عدلی و قضائی در غیاب افراد متهم برگزار شد. تدابیر مبنی بر کاهش تراکم افراد ناشی از کووید - ۱۹ که منجر به رهائی متهمین کلیدی که توسط مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد محکوم شده بودند، ولی [رهائی شان] بنابر دلایل صحت عامه ضروری پنداشته می شد، باعث شد تا موفقیت های مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد که برای کسب آنها تلاش زیاد به خرج داده بود، به عقب زده شود. برای اینکه فیصله های محاکماتی مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد از تأثیرات دوامدار برخوردار باشد، علاوه بر محکومیت به حبس، به تلاش های جدی برای اعاده اموال سرقت شده از طریق فساد نیز نیاز است. شفافیت در فیصله های فساد در تمامی سطوح به عنوان چالش باقی ماند. تلاش های بیشتر باید برای نشر فیصله ها از طریق آنلاین صورت گیرد.

جامعه مدنی کماکان نقش براننده‌ی را در نظارت، پیشبرد، و مشوره دهی در مورد اصلاحات مبارزه با فساد ایفاء نمود. از سوی دیگر، عملکرد شورای ملی در راستای تصویب قوانین، نمایندگی و نظارت [از کارکرد های حکومت] بهبود قابل ملاحظه‌ای نداشت. اعضای پارلمان جدید که در اکتوبر ۲۰۱۸ انتخاب شدند، به دلیل اختلافات روی روند شمارش آراء، الی ۲۶ اپریل ۲۰۱۹ افتتاح نشد. تاخیر در اعلان نتایج نهائی انتخابات حوزه کابل و روند انتخابات داخلی برای بورد اداری ولسی جرگه و

کمیسیون های پارلمان باعث تاخیر بیشتر در کار پارلمان شد. عزل یک سناتور پس از محکومیت به فساد توسط یک کشور خارجی، بیانگر پاسخگوئی نسبی در شورای ملی می باشد.

در سال ۲۰۲۰، در نظر است که تعهدات جاری تمویل کنندگان به شمول تعهدات (داخل و خارج بودجه) و سهمگیری در صندوق وجهی بازسازی افغانستان مورد بررسی قرار گیرد و توقع می رود که تمدید شود. با توجه به علاقه‌ی رو به کاهش تمویل کنندگان در افغانستان و همچنان اولویت های متعدد، به نظر می رسد که دولت افغانستان نیاز خواهد داشت که تلاش های بیشتر را با منابع کمتر روی دست گیرد. رسیدگی به معضل مخرب فساد که قسماً از طریق طرح و تطبیق استراتیژی موثر مبارزه با فساد ممکن است، کمک خواهد کرد تا اعتماد بعضی از تمویل کنندگان مجدداً احیاء شود و زمینه را برای استفاده بهتر از مساعدت های فراهم شده مهیا کند.

این گزارش پیشنهاد می کند که دولت استراتیژی دراز مدت واقعبینانه‌ای را طرح کند که به اساس آن دستاورد های گذشته تقویت گردد؛ کمیسیون مبارزه با فساد فوراً ایجاد شود؛ ظرفیت [نهاد های] حاکمیت قانون برای تحقیق قضایای فساد و دستگیری های مربوط به آن بیشتر شود؛ نظارت و مدیریت منابع عامه تقویت پیدا کند؛ و اصلاحات در سکتور عدلی و قضائی از طریق افزایش استقلالیت قضائی، در اولویت قرار گیرد. این گزارش همچنان پیشنهاد می کند که سکتور عدلی و قضائی شفافیت و پاسخگوئی در برابر اجراءات خود را بهبود بخشد و قضایای فساد را به گونه مستقل مورد رسیدگی قرار دهد. در گزارش پیشنهاد شده که شورای ملی حین تقویت پاسخگوئی و امانتداری داخلی، با قوهی مجریه در راستای اصلاحات در امر مبارزه با فساد همکاری نماید. در خاتمه، این گزارش پیشنهاد می نماید که جامعه مدنی و جامعه جهانی به حمایت از اصلاحات در مبارزه با فساد ادامه داده و در واقع روی اصلاحات مبارزه با فساد تاکید نمایند.